

2014

KINDEREN EN MEDICIJNEN

f3 *efdrie*
onderzoeksbureau

Inleiding

Jonge ouders vormen een belangrijke klantengroep in de drogisterij en hebben een hoge adviesbehoefte. Om in de drogisterijen zo goed mogelijk tegemoet te kunnen komen aan vragen van deze klantengroep, is met dit onderzoek geïnventariseerd hoe het gesteld is met de kennis van ouders over geneesmiddelengebruik bij kinderen en aan welke punten in de voorlichting extra aandacht besteed zou kunnen worden. Het onderzoek omvatte een vragenlijst die is ingevuld door een panel van 1005 ouders met kinderen jonger dan 16 jaar. De respondenten zijn in te delen in twee categorieën: Ouders met één kind, jonger dan 16 jaar oud en ouders met twee of meer kinderen, jonger dan 16 jaar oud. In het laatste geval is ouders gevraagd enkele vragen voor beide kinderen afzonderlijk te beantwoorden. In totaal hebben de resultaten betrekking op 1568 kinderen.

De resultaten worden beschreven in dit rapport en zijn verwerkt in een advieskaart voor drogisten en een checklist voor ouders die tijdens een voorlichtingscampagne i.s.m. het Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik zijn uitgedeeld in de drogisterijen met het keurmerk Erkend Specialist in Zelfzorg, het keurmerk voor verantwoorde zorg in de drogisterij.

Resultaten

---

1. Gebruik zelfzorgmiddelen

a. Hoe vaak gebruikt uw kind zelfzorgmedicijnen?

Het blijkt dat circa een derde van de kinderen zelden of nooit zelfzorgmedicijnen gebruikt. Een grotere groep, 60%, gebruikt soms of regelmatig zelfzorgmedicijnen.

	percentage
Zelden of nooit	32,7%
Soms (paar keer per jaar) of regelmatig (6x per jaar)	60,3%
Vaak (gemiddeld 1x per maand)	4,5%
Zeer vaak (gemiddeld 1x per week)	1,0%
Altijd (elke dag)	1,5%
totaal	100,0%

b. Tegen welke klacht of aandoening gebruikt uw kind wel eens zelfzorgmedicijnen?

Voor hoesten wordt het meest een zelfzorgmedicijn gebruikt, in ruim 41% van de gevallen, gevolgd door koorts, verstopte neus, verkoudheid en keelpijn. Ca 8% van de kinderen gebruikt geen zelfzorgmedicijnen.

Top 5 meest genoemde klachten	percentage
1. Hoesten	41,6%
2. Koorts	36,3%
3. Verstopte neus	35,7%
4. Verkoudheid	29,4%
5. Keelpijn	25,8%

2. Informatiebronnen

a. Meest gebruikte informatiebronnen

De bijsluiter en verpakking zijn de belangrijkste informatiebronnen t.b.v. het gebruik van zelfzorgmedicijnen voor kinderen:

- Bij geraadpleegde bronnen m.b.t. de juiste dosering, wordt de bijsluiter het meest genoemd, daarna de verpakking en dan 'eigen kennis vanuit eerder gebruik'. De drogisterijmedewerker staat op de 4^e plaats. (internet heeft de 6^e plaats).
- Als het gaat om keuze van het juiste product, is de verpakking de meest genoemde informatiebron, gevolgd door 'eigen kennis vanuit eerder gebruik', de medewerker in de drogisterij en de bijsluiter. Internet heeft de 5^e plaats.

Meest genoemde informatiebronnen bij dosering
1. Ik lees de bijsluiter vooraf goed door
2. Ik kijk wat er op de verpakking staat
3. Mijn kind heeft dit middel al vaker gebruikt
4. Ik vraag het aan de medewerker in de drogisterij
5. Eigen ervaring met het product

Meest genoemde informatiebronnen bij productkeuze
1. Ik kijk wat er op de verpakking staat
2. Mijn kind heeft dit middel al vaker gebruikt
3. Ik vraag het aan de medewerker in de drogisterij
4. Ik lees de bijsluiter vooraf goed door
5. Ik zoek het op internet op

b. Bijsluiter

De bijsluiter bevat belangrijke informatie over de dosering, leeftijdsgrenzen, de frequentie en duur van het gebruik en wisselwerkingen met andere geneesmiddelen. 9 van de 10 ouders (88%) zegt altijd de bijsluiter te lezen wanneer hun kind voor het eerst een zelfzorgmedicijn gebruikt). Als het kind een geneesmiddel ooit al eens eerder heeft gebruikt, dan wordt de bijsluiter aanmerkelijk minder vaak gelezen: slechts 31% van de ouders leest in dat geval vooraf de bijsluiter.

Situatie 1: eerste gebruik van een geneesmiddel	percentage
Ja, ik lees de bijsluiter altijd	88,2%
Ik lees de bijsluiter soms	10,9%
Ik lees de bijsluiter nooit	0,8%
Totaal	100,0%

Situatie 2: Kind heeft het geneesmiddel eerder gebruikt	percentage
Ja, ik lees de bijsluiter altijd	30,7%
Ik lees de bijsluiter soms	62,9%
Ik lees de bijsluiter nooit	6,4%
totaal	100,0%

Bij de respondenten die aangeven de bijsluiter niet te lezen, is gevraagd naar de reden daarvoor: 35,3% vindt het niet nodig. Eveneens 35,3% komt met andere redenen, die uiteenlopen van al genoeg informatie van de drogist gekregen hebben tot de informatie op de verpakking voldoende vinden of uit eigen ervaring te putten.

	percentage
Ik vind het niet nodig om de bijsluiter te lezen	35,3%
De bijsluiter is te moeilijk	10,6%
Weet ik niet	18,8%
Anders	35,3%
totaal	100,0%

c. Persoonlijk advies

Wat opvalt is dat ouders het belangrijk vinden om persoonlijk advies te krijgen over de aankoop van een zelfzorgmiddel voor hun kind (86,2%). Terwijl bij meest geraadpleegde informatiebronnen de drogist pas op de derde plaats (productkeuze) en vierde plaats (dosering) staat. De meeste consumenten zijn er daarentegen wel tevreden over het advies dat zij krijgen (70%). De behoefte aan advies hangt ook samen met de leeftijd van het kind: hoe jonger het kind, hoe groter de adviesbehoefte.

Advies belangrijk?	percentage
Ja	86,3%
Nee	10,1%
Geen mening	3,6%
totaal	100,0%

Adviesbehoefte versus leeftijd kind	leeftijdscategorie					
	0-4 jaar		5-9 jaar		10-15 jaar	
	aantal	percentage	aantal	percentage	aantal	percentage
Ja	264	89,8%	252	88,4%	350	82,2%
Nee	23	7,8%	24	8,4%	54	12,7%
Geen mening	7	2,4%	9	3,2%	22	5,2%
totaal	294	100,0%	285	100,0%	426	100,0%

3. Kennis over zelfzorg

Hoewel de meeste ouders zeggen de bijsluiter te lezen (zie 2b), zijn ze vrij onbekend met het juiste product, het juiste gebruik (dosis, gebruiksduur) en bijwerkingen van zelfzorgmedicijnen voor kinderen. Overall geeft tweederde van de ouders het verkeerde antwoord of zegt het antwoord op de vragen niet te weten.

- (a) **Keuze van het juiste product:** Niet elk middel is geschikt voor elke kwaal en sommige producten mogen niet door kinderen gebruikt worden omdat ze bijvoorbeeld te hoog gedoseerd zijn voor een kind. Belangrijk dus dat de consument het juiste product kiest. Bij de vraag naar het juiste product voor een aantal zelfzorgkwalen, geven ouders veelal het verkeerde antwoord of antwoorden 'weet ik niet'.

Klacht	% juiste antwoord	% verkeerde antwoord	% 'weet ik niet'
Productieve hoest kind 6 jr	7,3%	27,5%	65,2%
Verstopte neus baby 8 mnd	22,5%	38%	39,5%
Oorpijn kind 7 jr	59,1%	24,3%	16,6%

- Diarree bij baby 9 mnd: meer dan de helft van de ouders weten dat ze ORS kunnen gebruiken, maar niet dat de andere genoemde middelen niet geschikt zijn voor kinderen.
- Pijn: Een kind van 0-4 jaar mag geen ibuprofen 200mg. Bijna de helft (45%) van de ouders denkt dat dat wel mag.
- Hoe jonger het kind, hoe meer ouders over het product en het gebruik ervan weten.

(b) **Juiste dosis: hoeveel mag een kind hebben van een pijnstiller?**

Voor kinderen geldt vaak een andere dosering dan bij volwassenen. Aan de ouders werd gevraagd of ze weten hoeveel tabletten paracetamol en ibuprofen hun kind maximaal mag hebben per dag. De meeste ouders weten dit niet.

Weet u hoeveel tabletten paracetamol uw kind per dag mag hebben?	percentage
Ja	34,8%
Nee, weet ik niet	65,2%
totaal	100,0%

Weet u hoeveel tabletten ibuprofen 200 mg uw kind per dag mag hebben?	percentage
Ja	19,0%
Nee, weet ik niet	81,0%
totaal	100,0%

Als vervolgens wordt gevraagd naar de juiste dosis paracetamol voor een kind van 4 jaar, dan geeft 71,6% de juiste dosis en sterkte, 18% geeft een te hoge dosis en 10,4% weet het niet. Opvallend daarbij is dat het grootste deel van de ouders die zeggen altijd de bijsluiter te lezen, hun kind desondanks een te hoge sterkte paracetamol (500 mg) zou geven.

(c) Kennis over bijwerkingen

Bij een vraag over hooikoortsmiddelen weet ruim de helft van de ouders (58,2%) niet of er bijwerkingen (sufheid, moeheid, misselijkheid, verminderd reactievermogen) kunnen optreden bij de genoemde hooikoortsproducten.

(d) Gebruiksduur en leeftijdsgrens

Sommige zelfzorggeneesmiddelen kennen een maximale gebruiksduur. Zo mag neusspray met de stof xylometazoline niet langer dan een week achter elkaar worden gebruikt, omdat bij langdurig gebruik gewenning en beschadiging van het neusslijmvlies kan optreden. Ook kent dit product een leeftijdsgrens. Baby's mogen het bijvoorbeeld niet gebruiken.

Bij de vraag naar de maximale gebruiksduur van deze neusspray en de leeftijdsgrens, gaf slechts 11,5% het juiste antwoord.

Gebruik neusspray: gebruiksduur en leeftijdsgrens	percentage
Juiste antwoord	11,5%
Verkeerde antwoord	55,4%
'Weet ik niet'	33,1%
totaal	100,0%

4. Wanneer naar de huisarts?

In sommige gevallen kun je eenvoudige kwalen oplossen met zelfzorgmiddelen, maar in andere gevallen is het beter om naar de huisarts te gaan. Hoe gaan de respondenten hiermee om als het gaat om oorpijn, hoest, keelpijn en diarree? Voor elk van deze klachten werd een case voorgelegd waarbij leeftijd en situatie werden beschreven. Het onderzoek laat zien dat in deze gevallen ouders niet altijd weten in welk geval ze naar de huisarts moeten en wanneer ze het zelf kunnen oplossen met een zelfzorgmiddel.

Oorpijn:

Klacht	
Oorpijn	34,8% gaat sneller dan nodig naar de huisarts
Hoest	10,8% gaat sneller naar de huisarts dan nodig is
Keelpijn	53,2% wacht te lang met naar de huisarts gaan
Diarree (baby)	40,1% wacht te lang met naar de huisarts gaan